

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

ИЗВЕШТАЈ О РЕЗУЛТАТИМА АНКЕТЕ О КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ БАНАКА

Извештај за прво тромесечје 2023.

Београд, мај 2023.

Уводна напомена

Народна банка Србије је 2014. године почела да спроводи анкету о кредитној активности банака. Циљ те анкете је унапређење анализе кретања на кредитном тржишту увидом у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама и на страни понуде кредита и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Анкета се састоји од десет питања која се односе на кредите привреди и становништву. Испитаници одговарају о промени кредитних стандарда,¹ као и утицају фактора на њихову промену, затим о промени услова одобравања кредита, промени тражње за кредитима и утицају фактора на промену тражње.

У овом документу **сумирани су резултати анкете спроведене од 3. до 20. априла 2023. године**. У анкети су исказани ставови представника банака о променама током првог тромесечја 2023. године и очекиваним променама на кредитном тржишту у другом тромесечју 2023. године. У анкети су учествовали представници 19 банака, што обезбеђује репрезентативну покривеност кредитног тржишта, јер учешће ових банака износи преко 99% билансне суме банкарског сектора.

Резултати анкете су приказани у виду нето процената. Нето проценат за одговоре на питања о понуди кредита дефинисан је као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да су кредитни стандарди *знатно пооштрени* и *донекле пооштрени* и збира учешћа банака које су одговориле да су *знатно ублажени* и *донекле ублажени*. Позитивна вредност нето процента указује на нето пооштравање, а негативна на нето ублажавање кредитних стандарда. Нето проценат за одговоре на питања о факторима дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео пооштравању и учешћа банака које су одговориле да је допринео ублажавању кредитних стандарда. Када је у питању тражња за кредитима, нето проценат је дефинисан као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да је она *знатно повећана* и *донекле повећана* и збира процената банака које су одговориле да је *знатно смањена* и *донекле смањена*. Према томе, позитивна вредност нето процента указује на нето повећање, а негативна на нето смањење тражње.

У графичком приказу резултата, термин *девизни* односи се на кредите одобрене у иностраној валути или динарима који су индексирани девизном клаузулом.

¹ Кредитни стандарди су писане и неписане интерне смернице или критеријуми који одражавају кредитну политику банке (нпр. приоритети у погледу врсте кредита, колатерала, сектора, региона и сл.).

САДРЖАЈ

Резиме	1
1. Кредити привреди.....	2
1.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену.....	2
1.2. Услови одобравања кредита привреди	3
1.3. Тражња привреде за кредитима и фактори који је опредељују	3
2. Кредити становништву.....	4
2.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену.....	5
2.2. Услови одобравања кредита становништву	7
2.3. Тражња становништва за кредитима и фактори који је опредељују ..	7

Резиме

Резултати априлске анкете показују да су банке у Т1 2023. наставиле с благим пооштравањем кредитних стандарда привреди, што је у складу са очекивањима из претходне анкете. Пооштравање стандарда највећим је делом било последица виших цена извора за кредите, а у нешто већој мери се односило на велика предузећа него на мала и средња предузећа. Даље благо заоштравање стандарда банке очекују за Т2 2023.

Оцена банака је да је привреда смањила тражњу за кредитима током Т1 2023, и то највише за дугорочним кредитима под утицајем мањих потреба за финансирањем капиталних инвестиција и мањих активности предузећа по питању припајања/аквизиција. Банке очекују да се у Т2 опорави тражња привреде за кредитима.

Банке су у Т1 2023. наставиле и с пооштравањем стандарда становништву, али у мањој мери него у Т4 2022. Пооштравање се у нешто већој мери односило на динарске кредите него на девизно индексирани кредите. Пооштравање кредитних стандарда становништву очекивано је и током Т2 2023, али у мањој мери него у Т1.

Банке су оцениле да је и тражња становништва за кредитима смањена током Т1 2023. услед неповољније ситуације на тржишту некретнина (раст цена некретнина), фактора с тржишта рада, као и мање куповине трајних потрошних добара. Повољнију ситуацију банке очекују у Т2.

Табела 1: Оцене банака у погледу понуде и тражње издвојених категорија кредита

	Понуда (кредитни стандарди)		Тражња	
	Т1 2023.	Т2 2023. (очекивања)	Т1 2023.	Т2 2023. (очекивања)
Привреда	↑	↑	↓	↑
Мала и средња предузећа	↑	↑	↓	↑
Велика предузећа	↑	↑	↘	↘
Пољопривредници	=	↘	=	↑
Становништво	↑	↑	↓	↑
Готовински (динарски)	↑	↑	↓	↑
За рефинансирање (динарски)	↑	↑	↓	↑
Стамбени (девизни)	↑	↑	↓	↓
Потрошачки (девизни)	↑	=	=	↘

Легенда:

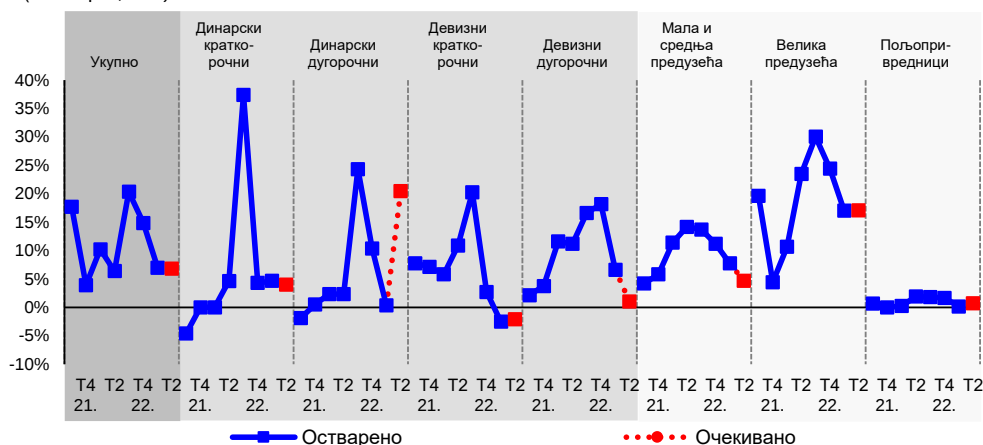
- ↑ Повећање тражње (нето проценат већи од 5%)
- ↑ Пооштравање кредитних стандарда (нето проценат већи од 5%)
- ↘ Повећање тражње / пооштравање кредитних стандарда (нето проценат до 5%)
- = без промене
- ↘ Смањење тражње / ублажавање кредитних стандарда (нето проценат до 5%)
- ↓ Смањење тражње (нето проценат већи од 5%)
- ↓ Ублажавање кредитних стандарда (нето проценат већи од 5%)

1. Кредити привреди

1.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену

Резултати анкете показују да су банке поштриле стандарде по којима су одобравале кредите привреди у Т1 2023, али у мањој мери него у Т4 2022. (нето проценат 7% наспрам 15% у Т4), у складу са очекивањима изнетим у јануарској анкети. Пооштравање се у сличној мери односило на динарске и девизно индексирани кредите, док је, посматрано по величини предузећа, било највише заступљено код великих предузећа.

Промена кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија предузећима
(нето проценат)

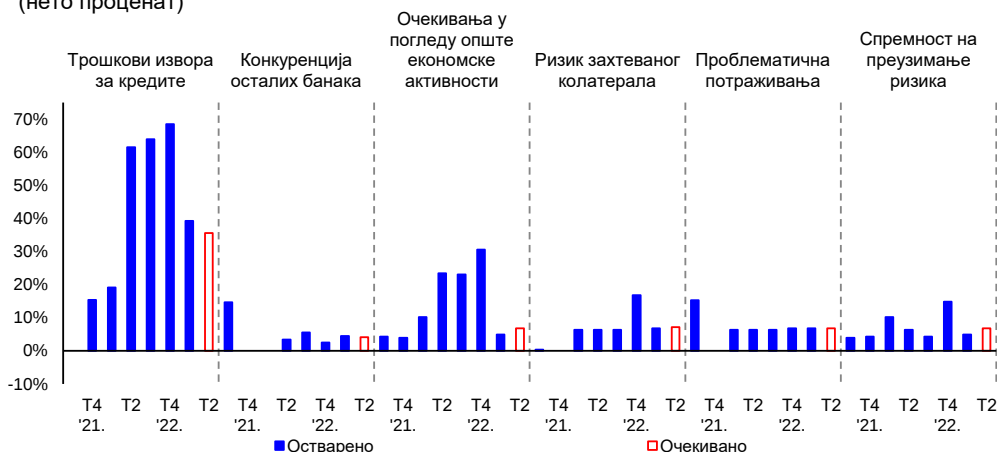

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о понуди кредита дефинисан је као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да су кредитни стандарди поштриени и збира учешћа банака које су одговориле да су ублажени.

** Позитивна вредност указује на поштравање кредитних стандарда, негативна на ублажавање кредитних стандарда.

Утицај фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија предузећима
(нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о факторима дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео поштравању и учешћа банака које су одговориле да је допринео ублажавању кредитних стандарда.

** Позитивна вредност указује на допринос датог фактора поштравању кредитних стандарда, негативна на допринос датог фактора ублажавању кредитних стандарда.

На поштравање кредитних стандарда привреди првенствено су утицали повећани трошкови извора финансирања (што је у складу са ефектима заштравања монетарне политике Народне банке Србије и Европске централне банке). Поред тога, поједине банке су навеле и да су и проблематична потраживања, квалитет захтеваног колатерала, неизвесност у погледу опште економске ситуације, смањена спремност за преузимање ризика, као и смањење конкуренције у банкарском сектору услед спајања банака деловали у смеру поштравања стандарда.

Исти фактори доприносиће поштравању кредитних стандарда привреди и током Т2 2023.

1.2. Услови одобравања кредита привреди

Паралелно с поштравањем стандарда, банке су оцениле и да су ценовни услови (каматне марже, провизије и накнаде) по којима су одобравани кредити привреди (и динарски и девизни / девизно индексирани) у Т1 поштрени, у складу са заштравањем монетарних политика Народне банке Србије и Европске централне банке. Даље поштравање ценовних услова очекују за Т2. Ценовни услови су поштрени за све групе предузећа, независно од њихове величине. Поред тога, неколико банака је смањило максималан износ кредита и поштрило захтеве у погледу колатерала.

Промена услова за одобравање кредита и кредитних линија предузећима
(нето проценат)

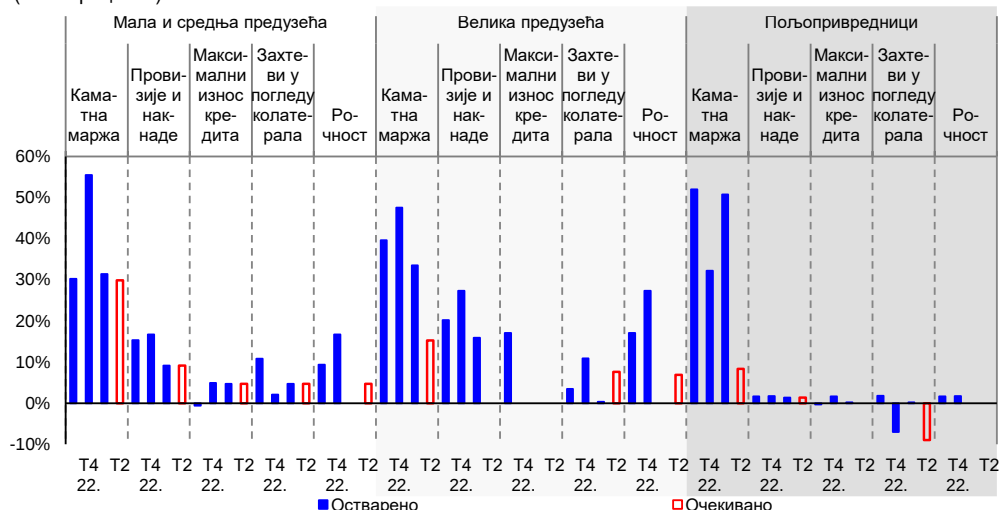

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о условима кредита дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати услов кредита поштрени и учешћа банака које су одговориле да је ублажен.

** Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

Промена услова за одобравање кредита и кредитних линија предузећима (нето проценат)

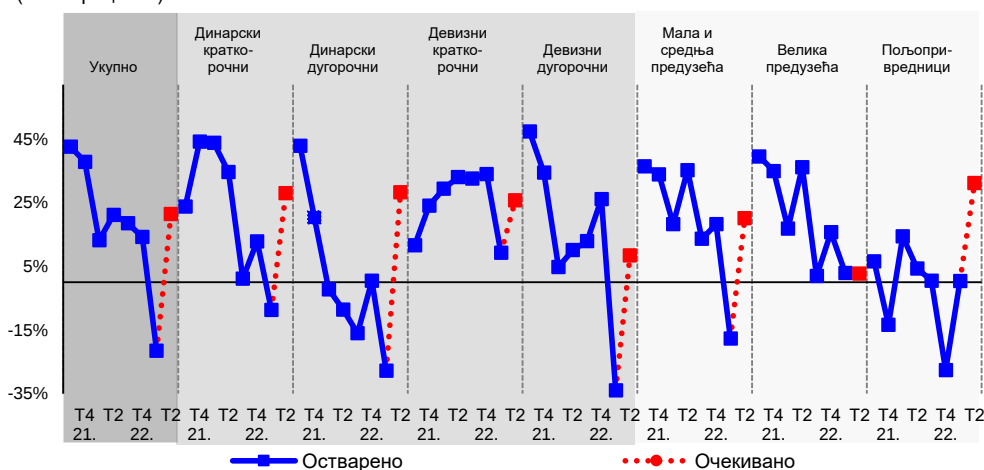

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о условима кредита дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати услов кредита поштрен и учешћа банака које су одговориле да је ублажен.

** Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

Промена тражње предузећа за кредитима (нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат је дефинисан као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да је тражња повећана и збира процената банака које су одговориле да је смањена.

** Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

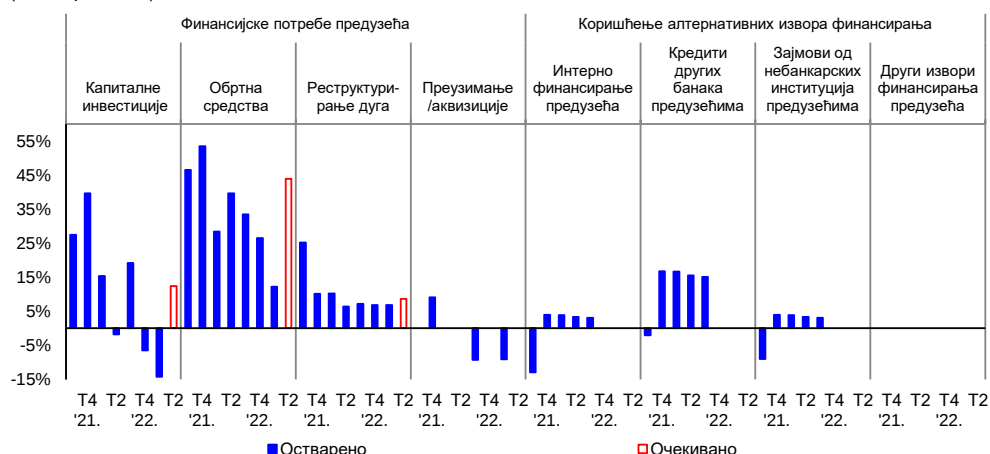
1.3. Тражња привреде за кредитима и фактори који је опредељују

Банке су оцениле да је привреда смањила тражњу за кредитима током Т1 2023. (нето проценат одговора банака износио је –22%), и то првенствено за дугорочним кредитима. Смањена је тражња малих и средњих предузећа за кредитима, док су велика предузећа благо повећала

тражњу. Банке су оцениле да су потребе за финансирање капиталних инвестиција и смањене активности предузећа по питању припајања/аквизиција других предузећа деловали у смеру ниже тражње привреде за кредитима током T1.

Банке очекују опоравак тражње привреде за кредитима током T2 готово у истој мери за колико је снижена током T1, за када је очекивана повећана тражња за свим врстама кредита, вођена потребама за финансирање обртних средстава, али и капиталних инвестиција.

Утицај фактора на промену тражње предузећа за кредитима
(нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о факторима тражње дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео расту тражње и учешћа банака које су одговориле да је допринео смањењу тражње.

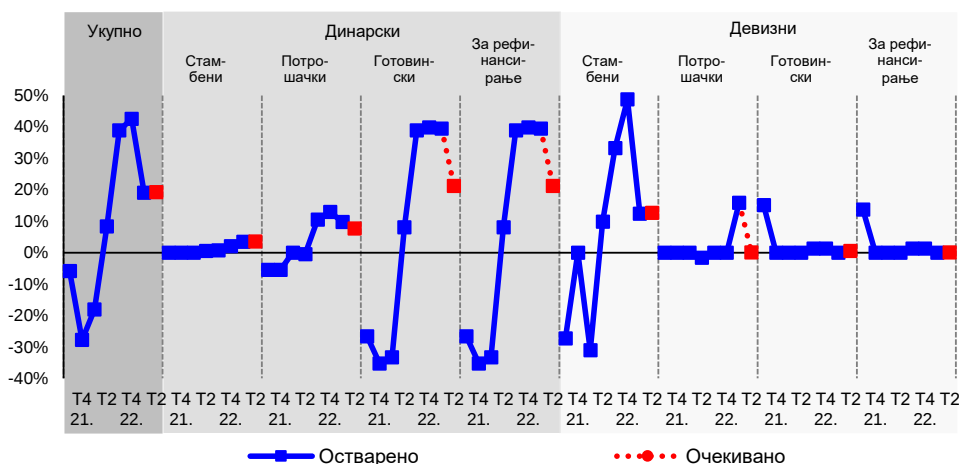
** Позитивна вредност указује на допринос датог фактора повећању тражње, негативна на допринос датог фактора смањењу тражње.

2. Кредити становништву

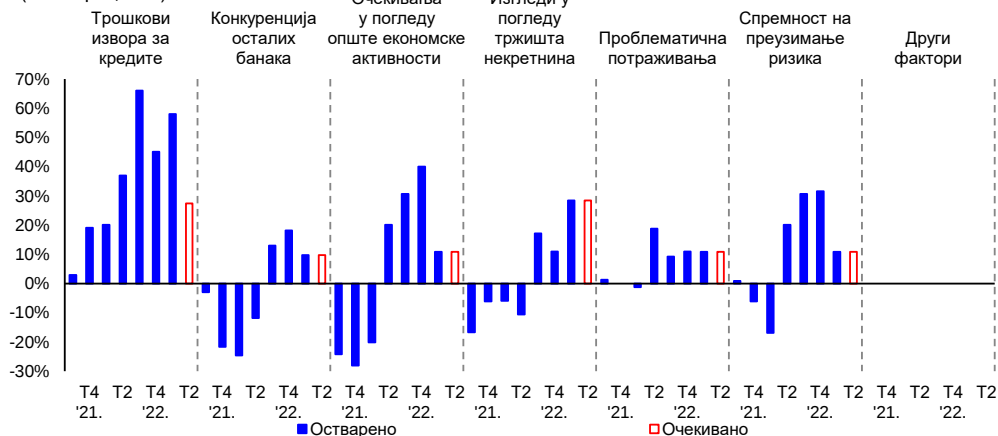
2.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену

Резултати анкете показују да су кредитни стандарди становништву у T1 пооштрени, али као и у случају привреде – у мањој мери него током T4 2022. (нето проценат 19% наспрам 43% у T4). Пооштравање је било у складу са очекивањима из претходне анкете. Банке очекују да у T2 наставе с даљим пооштравањем кредитних стандарда становништву, али у мањем обиму.

Промена кредитних стандарда у одобравању кредита становништву (нето проценат)

Утицај појединих фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија становништву (нето проценат)

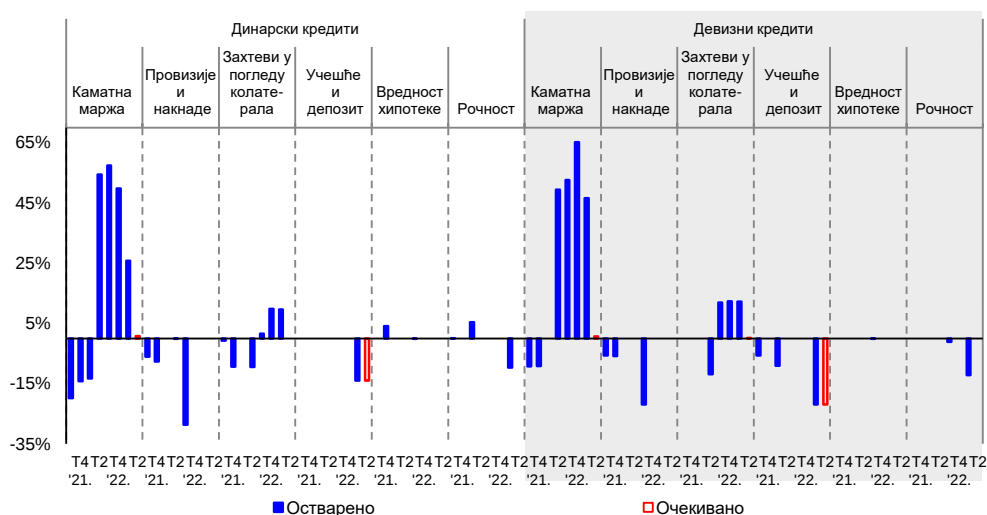
Поштравање се највише односило на динарске готовинске кредите (укључујући кредите за рефинансирање) и девизно индексирание стамбене кредите и потрошачке кредите.

Банке су оцениле да су поштравању стандарда, као и код привреде, највише допринели повећани трошкови извора кредита и раст цена некретнина, а затим неизвесност у погледу економске ситуације, што се одразило и на смањену спремност за преузимање ризика, као и на ниво проблематичних потраживања.

2.2. Услови одобравања кредита становништву

Банке су повећале каматне марже током Т1 и код динарских и код девизно индексираних кредита. Такође, поштриле су и захтеве у вези с колатералом. С друге стране, ублажени су услови у вези са учешћем кредита, а неколико банака је и повећало максималну рочност кредита.

Промена услова за одобравање кредита становништву
(нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о условима кредита дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати услов кредита поштриен и учешћа банака које су одговориле да је ублажен.

** Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

2.3. Тражња становништва за кредитима и фактори који је опредељују

Оцена банака јесте да је становништво смањило тражњу за кредитима током Т1 (нето проценат одговора банака -18%), али у мањој мери него што се очекивало у јануарској анкети (-44%). Тражња становништва смањена је за најзаступљенијим категоријама кредита становништву – девизно индексираним стамбеним кредитима и динарским готовинским кредитима (укључујући и кредите за рефинансирање).

Ситуација на тржишту непокретности и фактори с тржишта рада (запосленост и зараде) деловали су у смеру ниже тражње за кредитима, као и мања куповина трајних потрошних добара.

Према оцени банака, очекивани благи раст тражње становништва за кредитима у Т2 биће вођен потребама за рефинансирањем динарских

кредита, док ће ситуација на тржишту рада (зараде и запосленост) и непокретности наставити да делују у смеру смањења тражње.

Промена тражње становништва за кредитима (нето проценат)

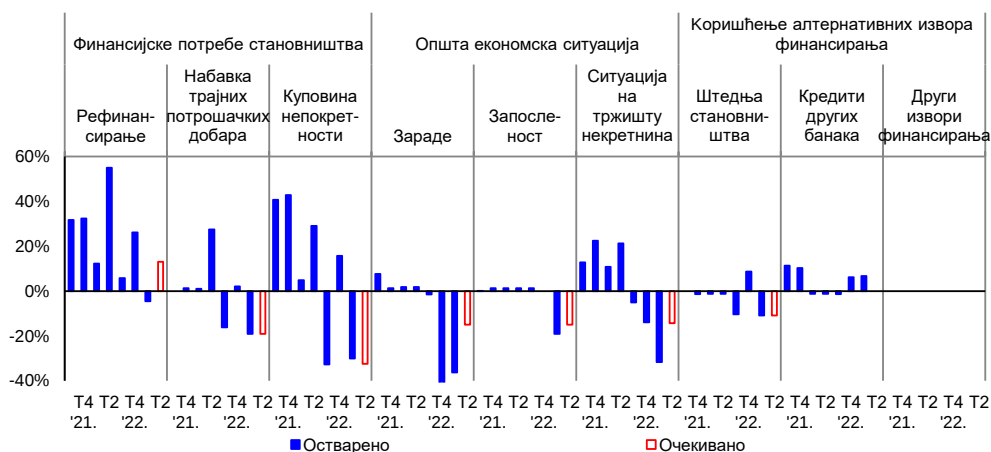

Извор: НБС.

* Нето проценат је дефинисан као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да је повећана и збира процената банака које су одговориле да је смањена.

** Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

Утицај фактора на промену тражње становништва за кредитима (нето проценат)

Извор: НБС.

* Нето проценат за одговоре на питања о факторима тражње дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео расту тражње и учешћа банака које су одговориле да је допринео смањењу тражње.

** Позитивна вредност указује на допринос датог фактора повећању тражње, негативна на допринос датог фактора смањењу тражње.